

Document A

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף סז עמוד ב

תנו רבנן: (דברים פרק טו) די מחסורו - אתה מצווה עליו לפרנסו, ואי אתה מצווה עליו לעשרו; אשר יחסר לו - אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו. אמרו עליו על הלל הזקן, שלקח לעני בן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו; פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו, ורץ לפניו שלשה מילין.

תנו רבנן: מעשה באנשי גליל העליון, שלקחו לעני בן טובים אחד מציפורי ליטרא בשר בכל יום. ליטרא בשר מאי רבותא? אמר רב הונא: ליטרא בשר משל עופות. ואיבעית אימא: בליטרא בשר ממש. רב אשי אמר: התם כפר קטן היה, בכל יומא הוה מפסדי חיותא אמטולתיה.

ההוא דאתא לקמיה דרבי נחמיה, אמר ליה: במה אתה סועד? א"ל: בבשר שמן ויין ישן. רצונך שתגלגל עמי בעדשים? גלגל עמו בעדשים ומת, אמר: אוי לו לזה שהרגו נחמיה! אדרבה, אוי לו לנחמיה שהרגו לזה מיבעי ליה! אלא, איהו הוא דלא איבעי ליה לפנוקי נפשיה כולי האי. ההוא דאתא לקמיה דרבא, אמר לו: במה אתה סועד? אמר לו: בתרנגולת פטומה ויין ישן. אמר ליה: ולא חיישת לדוחקא דציבורא? א"ל: אטו מדידהו קאכילנא? מדרחמנא קאכילנא! דתנינא: (תהלים קמ"ה) עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בעתם לא נאמר אלא בעתו - מלמד, שכל אחד ואחד נותן הקב"ה פרנסתו בעתו. אדהכי אתאי אחתיה דרבא דלא חזיא ליה תליסרי שני, ואתיא ליה תרנגולת פטומה ויין ישן, אמר: מאי דקמא? א"ל: נענתי לך, קום אכול.

תנו רבנן: אין לו ואינו רוצה להתפרנס, נותנין לו לשום הלואה וחוזרין ונותנין לו לשום מתנה, דברי רבי מאיר; וחכמים אומרים: נותנין לו לשום מתנה וחוזרין ונותנין לו לשום הלואה. לשום מתנה הא לא שקיל! אמר רבא: לפתוח לו לשום מתנה. יש לו ואינו רוצה להתפרנס, נותנין לו לשום מתנה וחוזרין ונפרעין ממנו. חוזרין ונפרעין הימנו, תו לא שקיל! אמר רב פפא: לאחר מיתה. ר"ש אומר: יש לו ואינו רוצה להתפרנס - אין נזקקין לו, אין לו ואינו רוצה להתפרנס - אומרים לו הבא משכון וטול, כדי שתזוח דעתו עליו.

ת"ר: (דברים ט"ו) העבט - זה שאין לו ואינו רוצה להתפרנס, שנותנים לו לשום הלואה וחוזרין ונותנין לו לשום מתנה, תעביטנו - זה שיש לו ואינו רוצה להתפרנס, שנותנין לו לשום מתנה וחוזרין ונפרעין הימנו לאחר מיתה, דברי ר' יהודה; וחכ"א: יש לו ואינו רוצה להתפרנס - אין נזקקין לו, ואלא מה אני מקיים תעביטנו? דברה תורה כלשון בני אדם.

מר עוקבא הוה עניא בשיבבותיה, דהוה רגיל כל יומא דשדי ליה ארבעה זוזי בצינורא דדשא. יום אחד אמר: איזיל איחזי מאן קעביד בי ההוא טיבותא. ההוא יומא נגהא ליה למר עוקבא לבי מדרשא, אתיא דביתהו בהדיה, כיון דחזיוה דקא מצלי ליה לדשא נפק בתרייהו, רהוט מקמיה עיילי לההוא אתונא דהוה גרופה נורא, הוה קא מיקליין כרעיה דמר עוקבא, אמרה ליה דביתהו: שקול כרעיך אותיב אכרעאי. חלש דעתיה, אמרה ליה: אנא שכיחנא בגויה דביתא ומקרבא אהנייתי. ומאי כולי האי? דאמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב, ואמרי לה אמר רב הונא בר ביזנא אמר ר"ש חסידא, ואמרי לה א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: נוח לו לאדם שימסור עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים; מנא לן? מתמר, דכתיב: (בראשית ל"ח) היא מוצאת.

Talmud Bavli, traité Kétouvtot, page 67b

Nos sages ont enseigné : « *en fonction de ses besoins* » (Deutéronome xiv, 8) nous apprend que tu dois lui permettre de vivre mais non de l'enrichir ; « *ce qui lui manque* », même si tu dois lui donner un cheval pour le chevaucher avec un serviteur qui coure devant lui. On raconte sur Hillel le sage qu'il avait donné un cheval avec un serviteur à un pauvre des Bné Tovim. Un jour, le serviteur n'est pas venu et c'est Hillel lui-même qui courut devant lui sur une distance de 3 milles. (...)

Un jour un pauvre est venu devant Rabbi Néh'amia (pour lui demander à manger). Il lui demanda : « Que manges-tu d'habitude ? » Il lui répondit : « De la viande grasse et du vin vieux. » Il lui dit : « Veux-tu partager mon repas de lentilles avec moi ? » Il accepta et en mourut. Rabbi Néh'amia dit : « Malheur à celui qui a été tué par Néh'amia. » (La guémara objecte :) il aurait du dire le contraire « Malheur à Néh'amia qui a tué cet homme » !? Seulement c'est lui qui n'aurait pas du être aussi exigeant ! Un pauvre est venu devant Rava (pour lui demander à manger). Il le questionna : « Que manges-tu d'habitude ? » Il lui répondit : « De la volaille grasse et du vin vieux. » Il lui dit : « N'as-tu pas honte de profiter de la communauté plus qu'il n'en faut ? » Le pauvre lui rétorqua : « Crois tu que je dépende de toi ? C'est du ciel que j'attends de l'aide ! Comme il est enseigné (Téhilim 145, 15) « *Tous les yeux se tournent avec espoir vers toi, et toi, tu leur donnes leur subsistance en son temps.* » ; il n'est pas marqué « *en leur temps* » mais « *en son temps* ». Cela pour t'apprendre que D.ieu donne la subsistance à chacun au moment où il en a besoin. A ce moment là, la sœur de Rava, qu'il n'avait pas vu depuis 12 ans, arriva avec de la volaille grasse et du vin vieux. Il se dit : « Que se passe t-il (pour que je puisse manger cela) ? J'ai trop parlé. Lève toi et mange. » (...)

Mar Oukva avait dans son voisinage, un pauvre à qui il avait coutume de glisser 4 zouz par la fente de la porte. Un jour, le voisin se dit : « Je veux aller voir qui me fait cette bonté » Cette fois-là, la nuit surprit Mar Oukva au Bet Hamidrach (la maison d'étude). Sa femme était venue à sa rencontre. Or quand le pauvre vit que Mar Oukva s'éloignait de sa porte, il sortit derrière eux. Ils se mirent à courir et rentrèrent dans un four encore chaud. Comme les pieds de Mar Oukva brûlaient, sa femme lui dit : « Mets tes pieds sur les miens. » Puisqu'il ne comprenait pas (pourquoi les pieds de sa femme ne brûlaient pas), elle lui dit : « Moi je côtoie des pauvres tous les jours et donc j'ai plus de mérite que toi. » (Le Talmud se demande) pourquoi sont-ils rentrés dans un four ? Car Mar Zoutra fils de Touvia au nom de Rav, et certains disent que c'est Rabbi Yoh'anan au nom de Rabbi Shimon Bar Yoh'ai, a dit : il est préférable à un homme de se jeter dans une fournaise ardente que de faire honte en public à une autre personne, comme il est marqué (Genèse chapitre 28, verset 25) : « *Quand on la fit sortir* (Tamar, pour être brûlée) »

Document B

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ח עמוד א

רבי פתח אוצרות בשני בצורת, אמר: יכנסו בעלי מקרא, בעלי משנה, בעלי גמרא, בעלי הלכה, בעלי הגדה, אבל עמי הארץ אל יכנסו. דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנס, אמר לו: רבי, פרנסני! אמר לו: בני, קרית? אמר לו: לאו שנית? א"ל: לאו. אם כן, במה אפרנסך? [א"ל:] פרנסני ככלב וכעורב, פרנסיה. בתר דנפק, יתיב רבי וקא מצטער ואמר: אוי לי שנתתי פתי לעם הארץ! אמר לפניו ר' שמעון בר רבי: שמא יונתן בן עמרם תלמידך הוא, שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו? בדקו ואשכח, אמר רבי: יכנסו הכל. רבי לטעמיה, דאמר רבי: אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ.

Traité Baba Batra, page 8A

Rabbi (Yéhouda Hanassi) ouvrit ses réserves (de nourriture) pendant les années de famine, et proclama : « Qu'ils entrent, les connaisseurs de la Bible, les maîtres de la Mishna, les maîtres du Talmud, les commentateurs des paraboles ; mais que les ignorants ne rentrent pas ! » Rabbi Yonatan fils de Amram s'obligea (à se conduire comme un ignorant) et rentra en disant : « Maître nourris moi ! »

- Mon fils, sais-tu lire (en expliquant les versets) ? lui répondit-il.
- Non, lui dit Rabbi Yonatan.
- As-tu étudié la Mishna ?
- Non.
- Alors pourquoi veux-tu que je te nourrisse ? lui dit Rabbi (Yéhouda Hanassi).
- Nourris moi comme un chien ou un corbeau, lui répliqua Rabbi Yonatan. »

Rabbi lui donna alors sa subsistance. Quand il fut sorti, Rabbi s'assit et se lamenta : « Malheur à moi qui est donné mon pain à un ignorant ! » Rabbi Shimon fils de Rabbi lui dit: « Peut-être était-ce Yonatan fils de Amram ton élève, qui ne veut pas profiter de la Torah ? » Ils prospectèrent et trouvèrent que c'était lui. Rabbi dit alors : « Que tous rentrent. » (Pourquoi rabbi a-t-il agit ainsi,) c'est parce qu'il suit sa pensée, car Rabbi a enseigné : « La misère ne vient dans ce monde qu'à cause des ignorants. »